

DJURSKYDDANSVARIGA I EUROPEISKA UNIONEN

1. INLEDNING

Enligt de nya EU-regler om djurskydd som gäller för slakterier (förordning (EG) nr 1099/2009) måste den som driver ett slakteri utse en kvalificerad person, en **djurskyddsansvarig**, som ska se till att vissa standardrutiner följs och att djurskyddsreglerna tolkas och tillämpas korrekt.

På mindre slakterier behöver dock ingen djurskyddsansvarig utses (se sidorna 25).

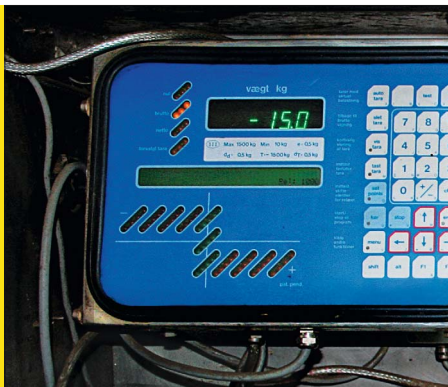

Den som driver slakteriet har det övergripande rättsliga ansvaret för att EU-reglerna följs, men det är den djurskyddsansvarige som ansvarar för att detta sker i praktiken.

De djurskyddsansvariga är alltså nyckelpersoner när det gäller att se till att all verksamhet vid slakterierna uppfyller kraven i EU:s djurskyddsregler.

De djurskyddsansvarigas uppgifter fastställs i EU-lagstiftningen¹. Uppgifterna kräver särskild kompetens och förutsätter att den djurskyddsansvarige är formellt utsedd.

¹ Särskilt i artikel 17 i rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning (EUT L 303, 18.11.2009, s. 1).

Nedan beskrivs de djurskyddsansvarigas uppgifter i Europeiska unionen steg för steg.

2. DJURSKYDDANSVARIGA OCH DERAS UPPGIFTER

De behöriga myndigheterna ansvarar för den offentliga kontrollen av att alla som bedriver slakteriverksamhet följer djurskyddsreglerna.

Den djurskyddsansvarige fungerar som slakteriets **kontaktperson** gentemot de behöriga myndigheterna, ger **riktlinjer** till den personal som arbetar på slaktlinjen och **kontrollerar** att riktlinjerna följs i praktiken.

Den djurskyddsansvarige har huvudsakligen en operativ roll, men är samtidigt den som är **bäst lämpad att ge den som driver slakteriet råd** om investeringar som är nödvändiga för renovering och ny utrustning. Vissa av EU:s regler om hur slakterier ska vara byggda, utformade och utrustade behöver inte tillämpas av de befintliga slakterierna förrän i december 2019. Slakterierna måste dock redan börja förbereda sig så att de uppfyller kraven senast vid denna tidpunkt.

För detta krävs det sakkunskap. Det krävs också att de djurskyddsansvariga utarbetar standardrutiner för det slakteri som de är ansvariga för. De ska se till att dessa standardrutiner följs, och dokumentera alla åtgärder som vidtas.

Den djurskyddsansvarige ska ha tillräckliga **befogenheter och tillräcklig teknisk kompetens**, samt ingående kunskaper om de relevanta EU-reglerna, för att kunna ge vägledning till personalen på slaktlinjen (se sidan 6).

Enligt lagen måste det finnas standardrutiner för följande:

- *Centrala parametrar för bedövning (se sidan 9).*
- *Kontroll av bedövningens effekt (se sidan 16).*
- *Underhåll och användning av fixerings- och bedövningsutrustning (se sidan 20).*

Syftet med övriga standardrutiner är att säkerställa att reglerna följs (se sidan 23).

Den djurskyddsansvarige ska se till att personalen känner till och förstår standardrutinerna (se sidan 23).

Den djurskyddsansvarige ska även dokumentera de åtgärder han eller hon vidtar för att försäkra sig om att standardrutiner finns och att de följs (se sidan 24).

3. DJURSKYDDANSVARIGAS EGENSKAPER OCH KVALIFIKATIONER

Den djurskyddsansvarige bör ha tillräckliga befogenheter och tillräcklig teknisk kompetens för att ge relevant vägledning åt personalen på slaktlinjen.

Den djurskyddsansvarige ska ha ett kompetensbevis för all verksamhet i det slakteri som han eller hon ansvarar för.

Kompetensbeviset utfärdas av EU-ländernas myndigheter. Det visar att personen har avlagt oberoende examina om ämnen som är relevanta för de berörda djurslagen och som motsvarar verksamheten. I verksamheten ingår till exempel följande:

- *Hantering och vård av djur innan de fixeras.*
- *Fixering av djur för bedövning eller avlivning.*
- *Bedövning av djur. Bedömning av att bedövningen varit effektiv.*
- *Länkning eller upphängning av levande djur.*
- *Avblodning av levande djur.*
- *Slakt.*
- *Reservmetoder för bedövning och/eller avlivning.*

Den djurskyddsansvarige måste ha befogenhet att kräva att all personal följer både EU:s allmänna djurskyddsregler och de särskilda standardrutiner som utarbetats för slakteriet när de utför sina uppgifter.

Den djurskyddsansvarige ska se till att uppgifterna utförs av personer med lämplig kompetens och utan att djuren orsakas sådan smärta, plåga eller lidande som kan undvikas. Den djurskyddsansvarige ska också se till att personalen deltar i utbildning som är erkänd och godkänd av de behöriga nationella myndigheterna.

Den djurskyddsansvarige ska vid behov också kunna kräva att korrigerande åtgärder vidtas för att EU-kraven och specifika standardrutiner ska följas.

Den djurskyddsansvarige ska ges nödvändiga befogenheter av den som driver slakteriet och ska arbeta direkt under denna person.

Den som driver slakteriet utser den djurskyddsansvarige för slakteriet för att få hjälp med att säkerställa att EU:s djurskyddsregler följs.

Den djurskyddsansvarige ska rapportera alla eventuella problem som rör djurskydd till den som driver slakteriet, särskilt i sådana fall där denne måste fatta ett beslut i frågan.

4. CENTRALA PARAMETRAR FÖR BEDÖVNING

Den djurskyddsansvarige måste känna till alla relevanta parametrar för bedövning² för de djurslag som hanteras och alla aspekter av verksamheten vid det slakteri som han eller hon ansvarar för.

Det finns lagstadgade krav på bedövning, men vissa parametrar måste fastställas av den som driver slakteriet (s.k. centrala parametrar). Den djurskyddsansvarige ska därför fastställa dessa centrala parametrar och se till att de följs.

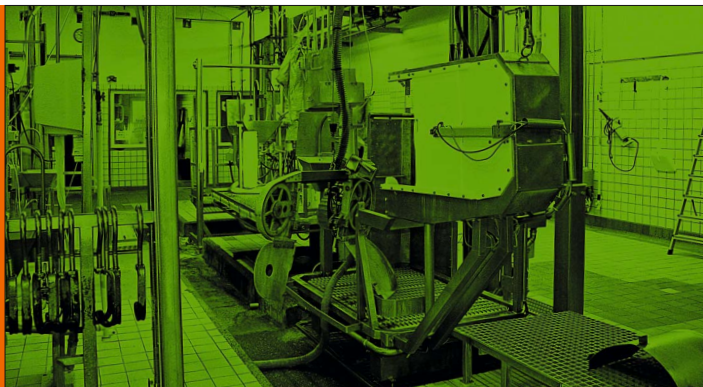
² Popoln seznam metod omamljanja in povezane specifikacije
so navedene v Prilogi 1 k Uredbi.

När det gäller **penetrerande bult** ska följande fastställas och övervakas: Skottets placering och riktning, lämplig hastighet, inträngningsdjup och diameter för bulten (efter djurets storlek och art) samt längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder).

Centrala parametrar måste fastställas för elektriska metoder.

För **elektrisk bedövning enbart över huvudet** ska följande fastställas och övervakas: Lägsta strömstyrka (A eller mA) efter djurslag, lägsta spänning (V), högsta frekvens (Hz), kortaste exponeringstid, längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder), kalibreringsfrekvens för utrustningen, optimering av strömstyrkan, förebyggande av elchocker före bedövningen samt elektrodernas placering och kontaktyta.

För **elektrisk bedövning över hela kroppen** ska följande fastställas och övervakas: Lägsta strömstyrka (A eller mA) efter djurslag, lägsta spänning (V), högsta frekvens (Hz), kortaste exponeringstid, kalibreringsfrekvens för utrustningen, optimering av strömstyrkan, förebyggande av elchocker före bedövningen, elektrodernas placering och kontaktyta samt längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder) vid enkel bedövning.

För **bedövning med strömförande vattenbad** ska följande fastställas och övervakas: Lägsta strömstyrka (A eller mA), lägsta spänning (V), högsta frekvens (Hz) efter djurslag, kortaste exponeringstid, kalibreringsfrekvens för

utrustningen, förebyggande av elchocker före bedövningen, minimering av smärta vid upphängning, optimering av strömstyrkan, längsta upphängningstid före vattenbadet, kortaste exponeringstid för varje djur, nedsänkning av fåglar till vingbasen, längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder) för frekvens högre än 50 Hz (sekunder).

Centrala parametrar måste fastställas för **gasmeter**.

För **koldioxid i höga koncentrationer** ska följande fastställas och övervakas: Koldioxidkoncentration, exponeringstid, längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder) vid enkel bedövning, gaskvalitet och gastemperatur.

För **koldioxid i två faser** ska följande fastställas och övervakas: Koldioxidkoncentration, exponeringstid, gaskvalitet och gastemperatur.

För **koldioxid tillsammans med inerta gaser** ska följande fastställas och övervakas: Koldioxidkoncentration, exponeringstid, längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder) vid enkel bedövning, gaskvalitet, gastemperatur och syrekonzentration.

För **inerta gaser** ska följande fastställas och övervakas: Syrekonzentration, exponeringstid, gaskvalitet, längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder) vid enkel bedövning och gastemperatur.

SAMMANFATTANDE CHECKLISTA FÖR BEDÖVNING

Mekanisk bedövning

✓ Skottets placering och riktning	
✓ Lämplig hastighet	
✓ Längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder)	
+ samt	
✓ Anordning med penetrerande bult	Bultens inträngningsdjup och diameter

Elektrisk bedövning

✓ Lägsta ström (A eller mA)	
✓ Lägsta spänning (V)	
✓ Högsta frekvens (Hz)	
✓ Kortaste exponeringstid	
✓ Längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder)	
✓ Kalibreringsfrekvens för utrustningen	
✓ Optimering av strömstyrkan	
✓ Förebyggande av elchocker före bedövningen	
+ samt	
✓ Elektrisk bedövning enbart över huvudet och över hela kroppen	Elektrodernas placering och kontaktyta

✓ Strömförande vattenbad	Minimering av smärta vid upphängning	
	Längsta upphängningstid före vattenbadet	
	Nedsänkning av fåglar till vingbasen	

Gasbedövning		
✓ Gaskoncentration		
✓ Exponeringstid		
✓ Gastemperatur		
+ samt		
✓ Koldioxid i höga koncentrationer	Gaskvalitet	
	Längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder)	
✓ Koldioxid i två faser	Gaskvalitet	
✓ Koldioxid tillsammans med inerta gaser	Gaskvalitet	
	Längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder)	
	Syrekoncentration	
✓ Inerta gaser	Gaskvalitet	
	Längsta intervall mellan bedövning och avblodning (sekunder)	
	Syrekoncentration	

5. KONTROLL AV BEDÖVNING

Djuren får inte visa några tecken på medvetande eller känsel under perioden mellan bedövningsprocessens slut och döden.

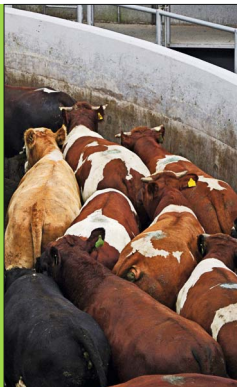

Bedövningen måste ske under vissa tekniska förhållanden, men på grund av metodernas komplexitet uppnår man inte alltid ett bra resultat. Det är därför **viktigt att regelbundet kontrollera bedövningseffekten och att bedövningen** varar så länge som är nödvändigt för att djuret inte ska återfå medvetandet innan det dör.

Den djurskyddsansvarige ska se till att detta krav uppfylls. För att göra detta måste han eller hon införa **rutiner för övervakning**, utföra regelbundna kontroller och utarbeta en standardrutin med anvisningar om de åtgärder som ska vidtas om kontrollerna visar att kravet inte uppfylls.

Kontrollerna ska utföras på ett **representativt urval djur**, så ofta som är nödvändigt mot bakgrund av tidigare kontroller och eventuella faktorer som påverka bedövningsmetodens effektivitet – t.ex. ändringar i fråga om typ av eller storlek på de djur som slaktas eller i fråga om personalens arbetsmetoder.

Om kontrollerna visar att ett djur inte är ordentligt bedövat bör de åtgärder som anges i den relevanta standardrutinen omedelbart vidtas.

Om **djur slaktas utan föregående bedövning** (om detta är tillåtet enligt nationella regler) **måste det utföras systematiska kontroller** för att se till att djuren inte visar några tecken på medvetande eller känsel innan de lösgörs ur fixeringen och att de inte visar några livstecken före de följande stegen i slaktprocessen.

Syftet med övervakningen är försäkra sig om ett bra resultat. I standardrutinerna för övervakningen måste följande anges:

- *Namn på de personer som ansvarar för övervakningen.*
- *Indikatorer för att påvisa tecken på medvetlöshet, medvetande eller känsel hos djuren.*
- *Indikatorer för att påvisa att djur som slaktas utan bedövning inte visar livstecken.*
- *Kriterier för att avgöra om de resultat som indikatorerna visar är tillfredsställande.*
- *Förhållandena och/eller tidpunkten för när övervakningen ska äga rum.*
- *Antal djur i varje urval som ska kontrolleras vid övervakningen.*
- *Lämpliga förfaranden för att, om de angivna kriterierna inte uppfylls, se till att bedövnings- eller avlivningsmomenten ses över så att orsakerna till bristerna kan fastställas och vid behov åtgärdas.*

En särskild övervakningsrutin ska införas för varje slaktlinje.

6. UNDERHÅLL OCH ANVÄNDNING AV UTRUSTNING

Den djurskyddsansvarige ska kontrollera att utrustning för fixering och bedövning används på ett sätt som garanterar optimala förhållanden för djurskydd.

Tillverkarna av fixerings- och bedövningsutrustning ska tillhandahålla bruksanvisningar för utrustningen (dess användning och underhåll), beroende på djurslaget, djurkategorin, antalet djur och/eller deras vikt.

Den djurskyddsansvarige ska se till att den berörda personalen i slakteriet känner till dessa anvisningar och följer dem.

Den djurskyddsansvarige kan också komplettera och/eller anpassa tillverkarens bruksanvisningar så att slakteriet uppnår goda resultat med utrustningen.

7. SÄKERSTÄLLA GOD PRAXIS

EU-lagstiftningen innehåller konkreta bestämmelser om hantering och fixering av djur i slakterier.

Den djurskyddsansvariga ska säkerställa att **alla krav på verksamheten fastställs** i slakteriets standardrutiner.

Den djurskyddsansvarige ska **systematiskt vid ankomst bedöma varje djuromgång** från djurskyddssynpunkt i syfte att kunna avgöra vilka åtgärder som ska vidtas.

Den djurskyddsansvarige ska:

- *Avgöra vilka djur som har särskilda välfärdsbehov (särskilt avvanda djur, lakterande mjölkdjur, bondjur som har fött under transporten eller djur som levererats i containrar), och*
- *besluta vilka åtgärder som ska vidtas (omedelbar slakt, i synnerhet för djur som inte kan gå och som måste avlivas där de ligger, eller om omedelbar slakt inte är möjlig, åtgärder för att möjliggöra mjölkning eller digivning eller tillhandahållande av dricksvatten).*

Den djurskyddsansvarige måste också regelbundet kontrollera uppstallade djurs allmäntillstånd och hälsotillstånd.

Dessutom ska den djurskyddsansvarige utarbeta standardrutiner för sådana förfaranden i slakteriet som kan ha betydelse för djurens välfärd.

Rutinerna ska gälla ankomst, förflyttning och hantering av djur, bland annat följande:

- * Snabb lossning och slakt utan onödigt dröjsmål, men så att de som hanterar djuren inte behöver skynda på djuren från boxarna.*
- * Uppställning, utfodring och strömedel samt tydlig angivelse av ankomsttiden på varje box.*
- * Förberedda sjukboxar som kan tas i bruk omedelbart för djur som behöver särskild vård.*
- * Kvaliteten på och hantering av de containrar i vilka djur transporteras.*
- * Tydliga anvisningar om hurdan hantering som är förbjuden (en lista över handlingar som kan orsaka smärta eller lidande eller som kan innebära risk för skada) och hurdan hantering som är tillåten (eventuella begränsningar och villkor bör anges tydligt).*
- * Metoder och praxis vid bedövning, slakt och hantering.*

8. SE TILL ATT ALLA KÄNNER TILL OCH FÖRSTÅR REGLERNA

Den djurskyddsansvarige ska se till att den berörda personalen känner till och förstår standardrutinerna, beroende på deras uppgifter i slakteriet.

En **informations- och utbildningsstrategi** måste utformas för slakteriet.

Affischer, listor över rutiner och bilder eller foton kan användas för att illustrera vad som bör och inte bör göras.

Den djurskyddsansvarige ska antingen själv utarbeta lämpligt material eller skaffa material på rätt språk.

Enligt EU-lagstiftningen måste dessutom den personal som hanterar djuren ha ett kompetensbevis för de uppgifter de utför. Kompetensbevis kan bara utfärdas av ett officiellt organ, **men den djurskyddsansvarige kan bidra till utbildningen av personalen** genom att ge dem de förklaringar och den bakgrundsinformation som är nödvändig för att de ska få kompetensbeviset.

Den djurskyddsansvarige ska också **kontrollera att personalen har de kunskaper och färdigheter som behövs** för deras uppgifter och ska vid behov vidta åtgärder för upprätthållandet av denna kompetens.

9. DOKUMENTERING

Den djurskyddsansvarige ska dokumentera de åtgärder han eller hon vidtar för att försäkra sig om att standardrutiner finns och att de följs.

Alla åtgärder som vidtagits för att förbättra djurskyddet i slakteriet ska också dokumenteras.

Uppgifterna skall sparas i minst ett år. De ska lämnas till den behöriga myndigheten på begäran.

10. MÅSTE DET FINNAS EN DJURSKYDDANSVARIG I VARJE SLAKTERI?

Slakterier där färre än 1 000 daggdjursenheter eller 150 000 fåglar eller kaniner slaktas per år **behöver inte utse någon djurskyddsansvarig**. De skyldigheter som den djurskyddsansvarige har gäller dock även för dem, och den som driver slakteriet måste se till att de uppfylls.

En "djurenhet" är en standardiserad måttenhet som gör det möjligt att jämföra olika kategorier av djur:

- *Vuxna nötkreatur³ och hästdjur motsvarar en djurenhet.*
- *Övriga nötkreatur motsvarar 0,5 djurenheter.*
- *Grisar med en levande vikt över 100 kg motsvarar 0,2 djurenheter.*
- *Övriga grisar motsvarar 0,15 djurenheter.*
- *Får och getter motsvarar 0,1 djurenheter.*
- *Lamm, killingar och spädgrisar med en levande vikt under 15 kg motsvarar 0,05 djurenheter.*

³ Enligt definitionen i rådets förordning (EG) nr 1234/2007 av den 22 oktober 2007 om upprättande av en gemensam organisation av jordbruksmarknader-na och om särskilda bestämmelser för vissa jordbruksprodukter (enda förordningen om de gemensamma organisationerna av marknaden).

11. DEN DJURSKYDDANSVARIGES CHECKLISTA – UPPGIFTER OCH KOMPETENS

Checklista för den djurskyddsansvariges uppgifter	
✓ Har du utformat standardrutiner för det slakteri du ansvarar för och omfattar dessa sådana förfaranden som kan påverka djurens välfärd?	
✓ Har du försäkrat dig om att den berörda personalen känner till standardrutinerna och förstår dem?	
✓ Har du utformat en informationsstrategi om regler och standardrutiner inom slakteriet?	
✓ Är informationsstrategin utformad så att slakteripersonalen lätt kan förstå reglerna och standardrutinerna?	
✓ Har du infört särskilda standardrutiner för kontroll av att djuren inte visar några tecken på medvetande eller känsel under perioden mellan bedövningsprocessens slut och döden?	
✓ Anges det i standardrutinerna vilka åtgärder som ska vidtas om en kontroll visar att ett djur inte är tillräckligt bedövat?	
✓ Kan du garantera att standardrutinerna verkligen följs?	
✓ Kan du kräva att nödvändiga korrigerande åtgärder vidtas för att säkerställa att EU:s krav och särskilda standardrutiner följs?	
✓ Har du kontrollerat att utrustning för fixering och bedövning används på ett korrekt sätt?	
✓ Har du kontrollerat att utrustningen underhålls och rengörs på korrekt sätt?	
✓ Har du fastställt en metod för övervakning av att bedövningsutrustningen kalibreras vid behov?	
✓ Har du infört en särskild övervakningsrutin för varje slaktlinje?	

Checklista för den djurskyddsansvariges uppgifter

✓ Ser du till att varje djuromgång systematiskt bedöms från djurskyddssynpunkt vid ankomsten, i syfte att kunna avgöra vilka åtgärder som ska vidtas?	
✓ Inspekterar du regelbundet uppstallade djurs allmäntillstånd och hälsotillstånd?	
✓ Har du noga dokumenterat alla de åtgärder som vidtagits?	
✓ Ser du till att uppgifterna sparas i minst ett år och att de är tillgängliga för den behöriga myndigheten på begäran?	

Checklista för den djurskyddsansvariges kompetens

✓ Har du ett kompetensbevis för all verksamhet i det slakteri som du ansvarar för?	
✓ Har du ingående kunskaper om de relevanta EU-reglerna?	
✓ Har den person som driver slakteriet gett dig befogenhet att kräva att all personal utför sina uppgifter i enlighet med EU:s allmänna djurskyddsregler och med de särskilda standardrutiner du har utarbetat?	
✓ Känner du till alla relevanta parametrar för bedövning av djuren och alla aspekter av verksamheten vid det slakteri som du ansvarar för?	
✓ Känner du till bruksanvisningarna för den utrustning som används vid det slakteri som du ansvarar för?	

Upphovsrätt: Europeiska unionen, 2012
Kopiering tillåten med angivande av källan.

doi:10.2772/84883

Generaldirektoratet för hälso- och konsumentfrågor
Europeiska kommissionen, 1049 Bryssel
http://ec.europa.eu/dgs/health_consumer/index_en.htm
Varken Europeiska kommissionen eller personer som
agerar på kommissionens vägnar är ansvariga för hur
denna information eventuellt används.

ISBN 978-92-79-26119-0

